

Lausunto

Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö
Hallitussihteeri Joona Lapinlampi

5.5.2026

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 72/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergilain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ydinenergilakia ja rikoslakia.

Esityksen sisältö ja tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi ydinräjähteet kieltävä voimassa olevan ydinenergilain (990/1987) 4 §. Pykälän kumoamisen jälkeen ydinräjähteiden kieltöä koskeva sääntely perustuisi jatkossa rikoslakiin ja Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin.

Rikoslain 34 luvun 6 §:n ydinräjähderyöstä koskevaan pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin poikkeuksesta ydinräjähderyöseen. Jatkossa ydinräjähteen tuominen Suomeen tai sen kuljettaminen, toimittaminen taikka hallussapito Suomessa olisivat sallittuja, jos teko perustuisi Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen taikka puolustusyhteistyöhön. Lisäksi edellytettäisiin, että kunkin kohdan mukainen toiminta tapahtuu sitä koskevan päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmän mukaisesti.

Muissa kuin poikkeusperusteen mukaisissa tilanteissa toiminta säilyisi jatkossakin Suomessa kriminalisoituna ydinräjähderyöksenä. Ydinräjähteiden hankkiminen, valmistaminen, kehittäminen ja räjäyttämisen sekä tutkimustoiminnan harjoittaminen ydinräjähteen valmistamista varten säilyisivät kaikissa tilanteissa Suomessa kriminalisoituna ydinräjähderyöksenä. Lisäksi terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähderyö pysyisi edelleen nykyiseen tapaan kriminalisoituna.

Esitetyillä lainsäädännön muutoksilla parannetaan Suomen sotilaallista puolustamista sekä Naton pelotteen ja yhteisen puolustuksen täysimääräistä hyödyntämistä. Esityksellä parannetaan pelotetta ja ennaltaehkäistään sotilaallisen voiman käyttöä Suomea, sen liittolaisia ja koko liittokuntaa vastaan. Esityksellä turvataan ja vahvistetaan Suomen kansallista, liittolaisten ja liittokunnan turvallisuutta.

Esitetyt muutokset vahvistaisivat Suomen asemaa luotettavana ja ennustettavana liittolaisena sekä mahdollistavat Suomen osallistumisen liittokunnan ydinpelotetta koskevaan taakanjakoon Suomen itsensä määrittelemällä tavalla. Muutokset eivät luo Suomelle uusia velvoitteita.

Suomi on kansainvälisesti tunnettu asevalvontaa edistävänä maana. Naton ydinpelotteeseen täysimääräisesti osallistuminen ei ole ristiriidassa Suomen kansainvälisten velvoitteiden kanssa, kuten ei muidenkaan liittolaisten kohdalla. Suomi jatkaa aktiivisesti kansainvälisen asevalvontapolitiikan edistämistä ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä sekä kansallisesti että osana liittokuntaa. Suomi

Postiosoite
Postadress
Postal Address

Puolustusministeriö
PL 31
00131 Helsinki

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Eteläinen Makasiinikatu 8
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

+358 295 16001

S-posti, verkkosivusto
E-post, webbplats
E-mail, website

kirjaamo.plm@gov.fi
defmin.fi

toimii kansainvälisessä yhteisössä pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti NPT-velvoitteidensa mukaisesti ja edistää keskustelua ydinaseriisunnasta. Ehdotetuilla lainsäädännön muutoksilla ei olisi vaikutusta näistä kansainvälisistä velvoitteista johtuviin Suomea sitoviin ydinräjähteitä koskeviin kieltoihin ja rajoitteisiin.

Esitetyt muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty.

Säännöstä koskevien perustuslain esitöiden mukaan pykälä sisältää rikosoikeudellisen legaliteetti-periaatteen tärkeimmät ainesosat. Näihin kuuluvat ainakin vaatimus rikoksina rangaistavien tekojen määrittämisestä laissa, taannehtivan rikoslain kielto, rikoslain analogisen soveltamisen kielto, vaatimus rikoksesta seuraavien rangaistusten määrittämisestä laissa, tekohetkellä säädettyä ankaramman rangaistuksen käytön kielto ja vaatimus rikosoikeudellisten normien laintasoisuudesta (HE 1/1998 vp, s. 79).

Perustuslakivaliokunnan mukaan rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä laillisuusperiaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossääntelyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoida, mikä on rangaistavaa (ks. esim. PeVL 12/2021 vp, kappale 57, PeVL 20/2018 vp, s. 2, PeVL 10/2016 vp, s. 9, PeVL 56/2014 vp, s. 2/I ja PeVL 6/2014 vp, s. 3/I).

Esityksessä ehdotettu rikoslain 34 luvun 6 §:n uusi 4 momentti olisi rajattu poikkeus ydinräjähdერიkosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalaan, joka koskee ainoastaan asevoimien toimintaa. Suomen sotilaallinen puolustaminen, Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus ja puolustusyhteistyö ovat Puolustusvoimien ja ulkomaisten asevoimien välistä toimintaa, jotka perustuvat kansalliseen lainsäädäntöön ja Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin, kuten esimerkiksi Pohjois-Atlantin sopimukseen, Nato SOFAan sekä Suomen ja Yhdysvaltojen väliseen puolustusyhteistyösopimukseen.

Muissa kuin ehdotetun rikoslain 34 luvun 6 §:n uuden 4 momentin mukaisten poikkeusedellytysten mukaisissa tilanteissa toiminta säilyisi jatkossakin Suomessa kriminalisoitua ydinräjähdერიkoksena. Ydinräjähteiden hankkiminen, valmistaminen, kehittäminen ja räjäyttäminen sekä tutkimustoiminnan harjoittaminen ydinräjähteen valmistamista varten säilyisivät kaikissa tilanteissa Suomessa kriminalisoituna ydinräjähdერიkoksena. Myös muut rikoslain 34 luvussa säädetty yleisvaaralliset rikokset, kuten yleisvaaran tuottamus (7 § 2 mom.), törkeä yleisvaaran tuottamus (8 §) sekä yleisvaarallisen rikoksen valmistelu (9 § 2 mom.) säilyisivät jatkossakin kriminalisoituina. Lisäksi rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähdერიkos pysyisi edelleen nykyiseen tapaan kriminalisoituna. Ydinräjähteitä koskevat kriminalisoinnit olisivat siten edelleen riittävän kattavat, koska ehdotettu uusi rikoslain 34 luvun 6 §:n 4 momentti olisi vain rajoitettu poikkeus pykälän 1 momentin mukaiseen pääsääntöön ydinräjähteitä koskien.

Ehdotetun poikkeussäännöksen soveltamisala olisi riittävästi ennakoitavissa, koska tulkintaohjeita annettaisiin asianmukaisesti momentin perusteluissa. Poikkeussäännöksen perusteella olisi myös selkeästi pääteltävissä, että ydinräjähteen tuominen Suomeen taikka sen kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa on rangaistavaa muissa kuin säännöksessä mainituissa tilanteissa. Lisäksi esitetyssä säännöksessä tarkoitetut poikkeusperusteet on sidottu kyseistä toimintaa koskeviin päätöksenteko- ja sopimusjärjestelmiin, mikä rajaa säännöksen soveltuvuutta ja lisää sääntelyn tarkkarajaisuutta.

Ehdotetun rikoslain säännöksen voidaan edellä selostetuin perustein katsoa olevan täsmällisyydeltään ja tarkkarajaisuudeltaan riittävä ja täyttävän perustuslain 8 §:stä johtuvan rikosoikeudellisen

laillisuusperiaatteen vaatimukset. Esitys ei siten tältä osin olisi ristiriidassa perustuslain 8 §:n kanssa.